

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Opava 2017

Jasmína Finkeová

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Jasmína Finkeová

Obor: Kulturní dramaturgie se zaměřením na divadlo

10 LET FESTIVALU NA CESTĚ
10 YEARS OF THE FESTIVAL “NA CESTĚ”

Bakalářská práce

Opava 2017

Vedoucí bakalářské
práce: Mgr. Petr Rotrekl

Abstrakt:

Tato bakalářská práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. První obsahuje definici festivalu a stručný exkurz do historie festivalu obecně. Druhá pojednává o desetileté historii studentského festivalu Na cestě a třetí mapuje organizační praxi studentů s důrazem na finanční stránku festivalu. Dále nabízí způsob a možnosti, jak by se organizace i příprava tohoto festivalu Na cestě mohla v budoucnu více propojit s výukou realizovanou na oboru Kulturní dramaturgie se zaměřením na divadlo.

Klíčová slova:

studentská tvorba, festival Na cestě, organizování v kultuře, Opava, projekt 3jsou3

Abstract:

This bachelor thesis is divided into the three main chapters. The first chapter contains a definition of a festival and a short excursion into the history of a festival generally. The second one deals with a ten-year history of a student festival “Na cestě” and the last one is mapping an organizational practice of students with an emphasis on the financial side of a festival. It also offers a way and possibilities, how the organization and preparation of the festival “Na cestě” could be connected more with the teaching realized in the department of “Kulturní dramaturgie se zaměřením na divadlo” in the future.

Keywords:

student work, festival “Na cestě”, organizing in culture, Opava, project “3jsou3”

Čestně prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny
prameny, ze kterých jsem při psaní práce čerpala.

V Opavě dne 21. 4. 2017

.....

podpis

Chtěla bych poděkovat všem, kteří mě nejen při psaní práce podpořili. Děkuji těm, kteří mi byli oporou či rádce také při realizaci desátého ročníku festivalu Na cestě. Svým spolužačkám, kolegyním a kolegům. Jmenovitě Mgr. Petru Rotreklovi za důvěru, se kterou se ujal vedení mé práce, a p. Vondálové za poskytnutí dostupného materiálu z digitálního archivu Loutkového divadla SVČ Opava. Také děkuji všem absolventkám, které mi sdělily své vzpomínky na festival. Nemalé poděkování patří mojí rodině, která mě podporovala po celou dobu studia na Slezské univerzitě.

Obsah

ÚVOD	1
1 TEORIE FESTIVALU	4
1.1 FESTIVAL – DEFINICE A HISTORIE	4
1.2 MULTIŽÁNROVOST	6
1.3 STUDENTSKÁ TVORBA – PŘÍLEŽITOST UMĚLECKÉHO VYJÁDŘENÍ.....	7
1.4 PROFESIONALITA VERSUS AMATÉRISMUS	8
2 HISTORIE FESTIVALU NA CESTĚ	11
2.1 2007 - 2011	11
2.2 2012 - 2016	15
2.3 SHRUTÍ.....	19
3 ORGANIZOVÁNÍ FESTIVALU	21
3.1 ZAPSANÝ SPOLEK NA CESTĚ.....	21
3.2 FÁZE I. – PŘÍPRAVA FESTIVALU	23
3.3 FÁZE II. – REALIZACE FESTIVALU	26
3.4 FÁZE III. – FINANCOVÁNÍ FESTIVALU	28
ZÁVĚR	32
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	34
SEZNAM PŘÍLOH	39

ÚVOD

Jako hlavní organizátorka desátého ročníku studentského multižánrového festivalu Na cestě v Opavě jsem měla příležitost vyzkoušet si v praxi, co všechno obnáší realizace veřejné kulturní události. Této činnosti jsem intenzivně věnovala více než rok svého života a tato zkušenost mě hodně ovlivnila, především posilila. Když jsem před rokem začala uvažovat o tématu své bakalářské práce, tak jsem si nedokázala představit, že bych měla začít pracovat ještě na něčem dalším. Proto jsem si řekla, že zúročím svou činnost kolem festivalu, podělím se o tuto zkušenost s budoucími generacemi a zároveň zmapuji historii festivalu Na cestě. Navíc výročí deseti let festivalu mě k tomu ještě více vybízelo.

Tato práce si tedy klade za cíl, aby posloužila studentům i pedagogům oboru Kulturní dramaturgie se zaměřením na divadlo (dále jen KDD) jako návod k pořádání dalších ročníků výše zmíněného festivalu. Jsem přesvědčena o důležitosti zpracování tématu festivalu Na cestě a tato práce by měla pomoci budoucím organizátorům, ale i festivalu samotnému, aby se ustálilo jeho zaměření. Jedná se především o osobní reflexi, a proto se tato práce může povahově vymykat pravidlům odborného textu. Zvolený styl psaní také odpovídá charakteru daného tématu.

Nejdříve si ujasníme definici a historický kontext festivalu obecně. Zaměříme se na pojem multižánrovosti a studentské tvorby. Dále se pokusím o malé srovnání profesionální i amatérské tvorby.

Druhá kapitola se bude věnovat historiografickému mapování jednotlivých ročníků festivalu. Chci se soustředit především na samotný vývoj festivalu, tedy na to, co jednotlivé ročníky přinesly nového, v čem se odlišovaly nebo čím vynikaly. K tomu účelu jsem oslovila všechny organizátory festivalu. Podle dostupných seznamů se nejednalo vždy nutně o absolventy oboru KDD, někteří své studium nedokončili. Navíc jsem zjistila, že se někdy v organizačním týmu objevil student z jiného oboru, či dokonce školy, ale k tomu docházelo výjimečně a spíše k účelům redakce festivalového zpravodaje. Na tomto místě bych chtěla také vysvětlit, proč má práce pojednává o organizátorkách festivalu, tedy bude psaná v ženském rodu. Za deset let

fungování festivalu bylo organizátorů opravdu málo a skoro o žádném se v dostupných materiálech nepíše. Když už se o nich dovídáme, tak buď jako o autorovi některé z uvedených her, nebo jako o vystupujícím v programu festivalu. S výjimkou ročníku, který pořádal festival v roce 2015, ten měl ve svém týmu muže hned tři. Ale i tady platilo, že se nejednalo o hlavní organizátory. Festival Na cestě je tedy záležitost především žen-studentek a myslím si, že by se to mělo takto zdůraznit.

K dispozici jsem tedy měla jednak materiály z archivu festivalu, archivu oboru KDD a dostala jsem se i k archivu Loutkového divadla Střediska volného času Opava, které mi poskytlo poměrně hodně materiálů v elektronické podobě. Textové dokumenty daného typu se v jednotlivých „ročníkových“ složkách opakovaly, ale pokud v některém roce chyběly, pokusila jsem se je dohledat, a to vyžádáním od samotných organizátorek. S některými jsem se sešla osobně, s dalšími proběhla konverzace přes email nebo na Facebooku. Čerpala jsem také z regionálních novinových článků, převážně univerzitních. Zajímavým zdrojem mé práce jsou také dostupné festivalové zpravodaje, které obsahují recenze na jednotlivé produkce. Téma obsahu programu jednotlivých ročníků je natolik široké, že by mohlo být náplní další bakalářské práce. Na závěr této kapitoly uvedu pomyslné shrnutí celého festivalového desetiletí.

Třetí kapitola se věnuje samotné organizaci festivalu Na cestě. Budu se snažit o zobecnění, ale ne vždy to bude možné. Nastudovala jsem si několik publikací o kreativním průmyslu, ale žádná z nich se nevěnuje festivalu jako takovému. Navíc festival Na cestě jakožto studentská aktivita je v mnoha ohledech zvláštní už tím, že na ní nepracují stejní lidé, ale organizační tým se mění každý rok. Tuto poslední část své práce rozdělím na čtyři podkapitoly, z toho první se bude věnovat spolku Na cestě a jeho historii. Další podkapitoly pojmenujím dle tří fází během organizování festivalu – příprava, realizace a financování. V této části práce hledám také možnosti využití některých dílčích úkolů v rámci výuky na oboru KDD.

V závěru zhodnotím, zda se mi podařilo dosáhnout vytyčených cílů a nastíním nové směřování festivalu Na cestě, které bych ráda doporučila budoucím organizátorům a organizátorkám.

V příloze budou uloženy programy z jednotlivých ročníků, podle dostupnosti – někdy zpracované graficky a jindy pouze ve formě textu. Svoji bakalářskou práci jsem chtěla obohatit kromě jiných dokumentů i o obrazovou dokumentaci (fotografie, videozáznamy na CD/DVD) z jednotlivých ročníků festivalu, ale nakonec jsem se rozhodla pro jinou variantu. Některé materiály mi byly přislíbeny, uložím je tedy do archivu oboru KDD, který bych chtěla v budoucnu spravovat. Zpracování seznamu všech autorů, kteří psali nebo se jiným způsobem podíleli na obsahu zpravodajů, by bylo jistě také přínosné, ale v mé práci na to prostor zřejmě nebude. Připravuji také faktografický přehled jednotlivých ročníků a seznam scénicky uvedených dramatických textů v rámci projektu 3jsou3. Pokud se mi tyto soupisy nepodaří přiložit k této bakalářské práci, budou k nalezení v chystané výroční brožurce k deseti letům festivalu Na cestě (potažmo i oboru KDD), na které se obsahově podílím. Křest této brožurky by měl být uskutečněn v rámci chystaného setkání s absolventy oboru KDD.

1 TEORIE FESTIVALU

1.1 Festival – definice a historie

Nejprve si ujasníme samotnou definici festivalu. Zcela prokazatelně se jedná o veřejnou událost s určitými charakteristickými rysy. Podobně jako divadlo či jiná kulturní instituce se i festival snaží vždy profilovat a oslovit určitou cílovou skupinu. Mohlo by se zdát, že festival je záležitost novodobá, ale s jistou nadsázkou můžeme říci, že jako společenská událost tu byl odjakživa. Jeho počátky se mohou datovat podobně jako zrod divadla samého, a to od „dob rituálů“, kdy se pravěcí lidé scházeli u ohně, aby si zajistili náklonnost božstva (např. kvůli lovu). Otázkou zůstává, do jaké míry se v této době rituálů může hovořit o dělení účastníků na aktéry a diváky.

Zpočátku se jednalo především o svátek, tedy o něco okázalého a výjimečného.¹ Na jazykový původ slova nezapomíná Patrice Pavis ve svém Divadelním slovníku a upozorňuje čtenáře, že „festival je odvozen z latinského *festivus*, což je adjektivní forma slova *festum*, slavnost, oslava.“² Festival definuje až Jan Dvořák ve svém Malém slovníku managementu divadla, a to jako „velmi rozšířenou podobu atypického divadelního projektu“³. Dále se o festivalu vyjadřuje jako o určité formě setkání, soutěže, interakce, komparace a konfrontace.⁴ Slovem festival bychom tedy mohli označit organizovanou událost s určitým tematickým a žánrovým zaměřením. Také by se dalo říci, že se jedná o kulturní setkání s cílem shromážďovat účastníky (diváky) společně s aktéry (umělci) na vyhrazené místo (obec) v kratším či delším časovém rozpětí. Následně tedy může docházet ke sdružování mezi aktéry a účastníky festivalu. K tomu napomáhají debaty či besedy s tvůrci, ale také after či off program festivalu. Mám na mysli „večírky“ po představení.

¹ Srov. PAVIS, Patrice. *Divadelní slovník: [slovník divadelních pojmů]*. Praha: Divadelní ústav, 2003. ISBN 80-700-8157-0. Str. 153.

² PAVIS, Patrice. *Divadelní slovník: [slovník divadelních pojmů]*. Praha: Divadelní ústav, 2003. ISBN 80-700-8157-0. Str. 153.

³ DVOŘÁK, Jan. *Malý slovník managementu divadla: příručka pro organizátory, producenty, manažery, produkční, studenty a adepty studia divadla, kultury a umění*. Praha: Pražská scéna, 2005. Teatrologie. ISBN 80-861-0249-1. Str. 82.

⁴ Srov. Tamtéž.

Jeden z principů festivalu je tedy ten, že aktéři a diváci přijedou na předem určené místo festivalu, kde společně stráví jeden a více dnů. Tím vzniká větší možnost vzájemného poznání. Ne náhodou se dva festivaly v České republice pojmenovaly slovem „setkání“ (*Setkání/Encounter* pořádaný brněnskou Divadelní fakultou JAMU a *Setkání/Stretnutie* pod hlavičkou Městského divadla Zlín).

O historii festivalu v době Antiky, kdy se konaly Malé a Velké Dionýsie, nás informuje přední odbornice na antické divadlo Eva Stehlíková. „První festival v roce, na němž se k počtě boha Dionýsa hrálo divadlo, byly Venkovské neboli Malé Dionýsie, které se konaly již v měsíci Poseidonu (druhá polovina prosince a první polovina ledna). Nejdůležitější divadelní produkce se však odehrávaly na Velkých Dionýsiích. [...] každoročně se realizoval několikadenní divadelní svátek v měsíci elaféboliónu (druhá polovina března a první polovina dubna). [...] Městské nebo Velké Dionýsie [...] se konaly nejen v prostoru divadla, ale v prostoru celého města a připravovaly se po dlouhou dobu.“⁵ Dále se festival vyvíjel přes středověké dvorské slavnosti, rytířské turnaje, barokní slavnosti (spojovány se vznikem baletu a opery) a liturgické svátky (důležitý motiv procesí) až do dnešní podoby, kdy ztrácí na svém principu ojedinelosti.

Zajímavá je také linie lidových rituálů, které se konají každoročně. Opakování je totiž dalším principem festivalu. Tyto lidové rituály jsou spojeny s tradicí oslavující přírodu, například velikonoční loučení se zimou. Lidové a liturgické svátky se postupem času proluly a některé se stále dodržují. Dalším příkladem může být také masopust (karneval), jehož součástí je průvod nebo taneční zábava, kdy se jeho aktéři převlékají do masek. Ale slavnosti tohoto typu mají k festivalu, jak ho známe dnes, hodně daleko. Dnešní podoba festivalu by mohla historicky spadat do roku 1876, kdy Richard Wagner založil Festspiele v Bayreuthu. Poté následoval shakespearovský festival ve Stratfordu nad Avonou a další významné festivaly, jako Avignon (1947) nebo Edinburský festival.⁶ Dnes má skoro každé větší město svůj festival a stalo se zvykem, že i samotná

⁵ STEHLÍKOVÁ, Eva. *Antické divadlo*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1105-8. Str. 96-97.

⁶ Srov. DVOŘÁK, Jan. *Malý slovník managementu divadla: příručka pro organizátory, producenty, manažery, produkční, studenty a adepty studia divadla, kultury a umění*. Praha: Pražská scéna, 2005. Teatrologie. ISBN 80-861-0249-1. Str. 82.

divadla pořádají festivaly pro oživení a získání nových (mladších) diváků. Pořadatelem tedy bývá obvykle obec nebo konkrétní instituce.

1.2 Multizánrovost

Za multizánrové se označují festivaly, které ve svém programu zahrnují více žánrů umění. Mám na mysli dělení na výtvarné umění, divadlo, hudbu, film a literaturu. Samotný festival může ve svém doprovodném programu nabízet také tematické přednášky, workshopy či debaty s tvůrci. V případě studentských festivalů se může jednat i o rozborové semináře, na kterých se tvůrčí práce studentů hodnotí, a vytváří se tím důležitá zpětná vazba pro autory i aktéry daného projektu.

Festivaly multizánrového zaměření mají zrovna v Opavě svou dlouholetou tradici. *Bezručova Opava* jako jeden z prvních festivalů v České republice se koná každoročně od roku 1958⁷ a *Další Břehy* vznikly jako určitý protipól tomuto festivalu v roce 1997.⁸ Nabízejí více prostoru pro alternativní tvorbu a jsou o deset let starší než festival *Na cestě*, který má jistě potenciál, aby si také získal větší renomé. Hlavní rozdíl je v tom, že první dva zmiňované festivaly pořádá a tedy i financuje Statutární město Opava, a *Na cestě* je festival veskrze studentský. Co mají společné je tedy to, že veškerý program se tematicky naplňuje dle podtitulu aktuálního ročníku.

Označení multizánrový či multikulturní je dnes poměrně časté a oblíbené, ale ne vždy je naplněno. Často převládá jeden druh umění, nejčastěji hudba či právě divadlo. Většina velkých hudebních festivalů, např. nedaleké *Colours of Ostrava*, se takto označuje, protože kromě koncertů nabízí také divadelní představení, filmové projekce⁹, workshopy, či nově i přednášky. Tak tomu bylo na festivalu *Colours of Ostrava 2016*, kdy jeho součástí byl *Meltingpot*¹⁰, který v areálu festivalu (Dolních Vítkovicích) uvítal mnoho zajímavých hostů a byl tematicky rozdělen na oblast vědy a oblast zdraví. Je tedy otázkou, jak s tímto označením vlastně zacházet. Na většině

⁷ ŠENFELDOVÁ, Barbora. *Bezručova Opava (1958–2009), analýza dramaturgické, marketingové a ekonomické stránky festivalu*. Brno, 2010. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Viktor Pantůček. Str. 4.

⁸ ROŽNOVSKÁ, Stanislava. *Propagace festivalu Další břehy - zkušenost a budoucnost*. Opava, 2009. Bakalářská práce. Slezská univerzita. Vedoucí práce Mgr. Pavla Bergmannová. Str. 9.

⁹ Nejčastěji se jedná o studentskou tvorbu, ať už v podobě dokumentů nebo animovaných krátkých filmů – někdy se může jednat přímo o Ozvěny určitého filmového festivalu.

¹⁰ *Meltingpot* [online]. [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.meltingpotforum.com/czech/forum/>

z festivalů konaných na českém území totiž funguje doprovodný program, který cíleně nabízí jiný druh umění. Například filmové festivaly svou programovou nabídku rozšiřují o hudební koncerty či divadelní představení. Výjimkou není ani *Mezinárodní filmový festival v Karlových Varech* (MFFKV). Jde o potřebu získat více návštěvníků, zalíbit se většině nebo o snahu poskytnutí návštěvníkům pomyslné odreagování?

1.3 Studentská tvorba – příležitost uměleckého vyjádření

Na tomto místě bych chtěla zdůraznit důležitost studentské tvorby, kterou považuji za vhodnou příležitost uměleckého vyjádření. Víme, že studenti se na školách učí především teorií a historii (v různém poměru dle konkrétních oborů), a na praxi se často zapomíná. Většinou je nabízena jen jako volitelný předmět, přitom se jedná o nejpotřebnější věc, která může pomoci absolventům lépe se zařadit do běžného pracovního procesu.

V rámci specifík studentské tvorby chci práci studentů rozdělit na samostatnou a pod dohledem, kde dále rozlišuji pedagogické vedení a dohled. Pod vedením si představuji systematické řízení daného tvůrčího procesu a pod dohledem jen menší zásahy v případě nutnosti. Zdůraznila bych také důležitost týmové práce, během které se studenti učí vzájemné toleranci a kompromisu.

Studenti oboru Kulturní dramaturgie se zaměřením na divadlo (dále jen KDD) tuto příležitost dostávají, a to hned několikrát během celého tříletého studia. Jednak v prakticky zaměřených předmětech, jako je např. Seminář divadelní tvorby, ale především v rámci projektu 3jsou3. Studenti (nejlépe v rámci jednoho ročníku) si vyberou tři texty z nabídky agentury DILIA, nejlépe takové, které ještě nebyly uvedeny, popř. předloží svůj autorský text, a následně tyto divadelní hry realizují v podobě scénického čtení v rámci festivalu Na cestě. Celý projekt se realizuje díky finanční podpoře agentury DILIA, která vždy na konci roku vyhlašuje Divadelní grant pro studenty vysokých uměleckých škol. Tento grant je určen k podpoře studentských činoherních projektů. Díky této praktické zkušenosti si studenti vyzkouší práci dramaturga, režiséra, scénografa či herce. Studenti třetího ročníku se nejčastěji stávají režiséry, případně i dramaturgy zároveň, a do hereckých rolí obsazují studenty z nižších ročníků nebo z jiných oborů. Výjimečně se do těchto projektů zapojují

i profesionální herci či pedagogové. Před konáním festivalu proběhne několik zkoušek (většinou mimo výuku) a na festivalu se daný projekt premiéruje a současně i derniéruje. Pouze ojediněle se podaří odehrát i reprízu.

Myslím si tedy, že samostatná studentská tvorba vede k větší zodpovědnosti za konečný výsledek této činnosti. Zároveň studentům poskytuje možnost se dostatečně a hlavně svobodně projevit. Tato umělecká tvorba díky tomu může být velmi inovativní. Proto je důležité, aby samostatná činnost studentů byla více podporována, třeba i finančně, ať už pedagogy nebo samotnou univerzitou.

1.4 Profesionalita versus amatérismus

Dále bych ráda vymezila následující pojmy týkající se způsobu uměleckého provedení. Jde o to, že totéž literární dílo či téma může být zpracované různým způsobem. Netýká se to jen interpretace díla, ale také toho, kdo ho zpracovává. Zda se jedná o profesionální či amatérský soubor. Na tomto místě bych chtěla vyvrátit často nesprávné pochopení amatérské činnosti. Nemusí se totiž nutně jednat o záležitost méně kvalitní. Odlišnost vidím především ve formě a možnostech tvůrčí práce.

Profesionalita podle mého názoru spočívá hlavně v tom, že se jedná o placenou činnost. Myslím tím především činnost hereckou, a ta v případě profesionála, který se hraním živí, může mít tendence k rutině. Oproti tomu amatérismus, často nazýván příhodněji ochotnictví, je prováděn herci-amatéry jako vedlejší zájmová činnost. Z toho vyplývá, že práce uskutečňovaná s ochotou může nakonec dosahovat i lepších výsledků než každodenní práce profesionála. Naproti tomu práce s hercem-profesionálem je vždy jednodušší než práce s amatérem. Profesionální herec je většinou ve svém oboru vyškolen nebo má mnohaletou praxi, tudíž by měl již předem zaručovat určitou kvalitu. Práce s herci-amatéry může být v tomto ohledu náročnější a často i vyžaduje více času, ale je prováděna s větší radostí a odhodláním.

Nyní bych přešla na organizační praxi. V případě, že si do programu festivalu vyberete profesionální produkci, musíte počítat s vyšší finanční investicí oproti produkci amatérské. Zároveň bychom tomu měli přizpůsobit také výši vstupného pro návštěvníky festivalu.

V dnešní (festivalové) praxi se samotné festivaly věnují buď profesionální, nebo amatérské tvorbě. V případě oblasti amatérské se jedná hlavně o přehlídky (divadelní i jiné), které bývají zpravidla postupové a mají svůj hierarchický systém. Dělí se tedy na místní, okresní, regionální, krajské, národní a celostátní.¹¹ Tyto přehlídky dávají prostor také již zmiňované studentské a experimentální tvorbě. Jejich součástí bývá odborná porota, která uděluje ceny a s tím spojené doporučení na postup, tedy účast na přehlídce vyšší úrovně.

Udílění cen na závěr festivalu je časté, ale rozhodně není podmínkou. V případě studentských festivalů často funguje zároveň odborná i studentská porota, která je složena ze studentů. Ti se následně díky svému studiu také stávají odborníky v daném oboru. Tato praktická zkušenost je pro ně nepochybně velice přínosná. Na závěrečném ceremoniálu se v těchto případech tedy udílí i cena studentské poroty. Zajímavostí může být slovenský festival *Nová dráma/New drama* v Bratislavě, který nabízí studentům divadelních oborů účast na „Semináři mladej kritiky“¹² v rámci tohoto festivalu. Výsledkem semináře nejsou jen písemné kritiky na jednotlivá představení, ale právě udělení „Ceny študentskej poroty“ na slavnostním ukončení festivalu. Seminář je vedený odborníkem v oblasti divadla či kultury a každý rok se obměňuje.

Pokud jsme tvrdili, že festival je událostí veřejnou (společenskou), tak bych na závěr této kapitoly chtěla uvést jednu výjimku, a to festival, který je ve své podstatě uzavřený. Divadelní festival OST-RA-VAR je určen „...výhradně divadelním pedagogům, kritikům a teoretikům, kulturním redaktorům a praktickým divadelníkům, stejně jako studentům vysokých divadelních škol (praktických i teoretických) – tedy všem těm, kdo mají divadlo jako hlavní náplň pracovní či studijní“¹³. Smyslem festivalu je nabídnout „...účastníkům v několika dnech reprezentativní průřez tvorbou ostravských profesionálních divadel za poslední rok.“¹⁴ Odborná divácká obec dostává také příležitost sdílet své názory na seminářích, jichž se účastní kromě diváků

¹¹ *Databáze českého amatérského divadla* [online]. 2005 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=prehlidka>

¹² *Nová dráma/ New drama festival* [online]. Bratislava: Divadelný ústav, 2017 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.novadrama.sk/sk>

¹³ Historie festivalu Ost-ra-var. *Národní divadlo moravskoslezské: Příspěvková organizace Statutárního města Ostrava* [online]. Ostrava [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.ndm.cz/cz/stranka/573-historie-festivalu-ost-ra-var.html>

¹⁴ Tamtéž.

„...inscenátoři a ti z herců, kterým to náročný festivalový program dovolí.“¹⁵ Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že časová náročnost tohoto festivalu opravdu hraničí s mírou únosnosti.

¹⁵ Tamtéž.

2 HISTORIE FESTIVALU NA CESTĚ

V této kapitole bych ráda zmapovala historii a vývoj festivalu. Jelikož se jedná o desetiletí, rozdělím si ročníky festivalu na dvě poloviny po pěti letech a to i přesto, že bylo zatím zmapováno prvních šest let, a proto by bylo možná příhodnější dělení dle této skutečnosti. Historii festivalu zmapuji pomocí dostupných materiálů z archivu Loutkového divadla Střediska volného času Opava, z archivu KDD¹⁶, mých osobních materiálů a autentických výpovědí zakladatelek či dalších organizátorek. Nechci se nijak zvlášť zabývat programovou náplní jednotlivých ročníků, více mě zajímá samotný vývoj festivalu. Informace o tom, kdo který ročník pořádal, v jakém termínu, jaký byl podtitul, jaké soubory se na něm objevily, kdo vedl rozborové semináře či workshopy, si můžeme dohledat v jednotlivých programech uložených v příloze.

2.1 2007 - 2011

Nic se ne(z)rodí z ničeho nic, ani tento festival není výjimkou. S myšlenkou založit festival přišla Jana Vondálová, tehdejší i nynější vedoucí Loutkového divadla v Opavě (LDO) a zástupkyně ředitelky Střediska volného času Opava (SVC Opava), pod které Loutkové divadlo svou správou spadá. Za tímto účelem oslovila studentky nově vzniklého oboru Kulturní dramaturgie se zaměřením na divadlo (KDD) Filozoficko-přírodovědecké fakulty (FPF) na Slezské univerzitě (SU). Těmi studentkami byly Tereza Lexová, která nyní pracuje v brněnském Divadle Polárka na pozici ředitelky, a Barbora Kroulíková. Druhá jmenovaná se ke zrodu festivalu vyjadřuje takto: „...s prvotní myšlenkou na jednodenní přehlídku studentských amatérských souborů přišla za Terezou Lexovou a za mnou Jana Vondálová. Na realizaci jsme měly 2 měsíce. Přála si přitáhnout mladé diváky do Loutkového divadla a navázat spolupráci s nově se rodícím oborem. To byly dva hlavní důvody, proč se nás rozhodla ve svých plánech angažovat.”¹⁷ Studentky tuto výzvu přijaly s velkým odhodláním. „S myšlenkou jsme si hrály, rozvíjely ji a nakonec se rozrostla v třídní akci, kterou Jana Vondálová nadšeně podpořila.”¹⁸ Zdá se to až neuvěřitelné,

¹⁶ Kromě elektronických materiálů je archiv festivalu uložen v putovním kuffíku na adrese sídla zapsaného spolku Na cestě.

¹⁷ Osobní písemná výpověď Barbory Kroulíkové, 2017.

¹⁸ Tamtéž.

že se třídní festival podařilo zorganizovat během tak krátké doby. První tři roky festivalu fotograficky zdokumentovala třetí studentka tohoto historicky prvního ročníku oboru KDD Stanislava Rožnovská, provdaná Lohinová. V době festivalu se již jednalo o studentky ročníku druhého.

Barbora Kroulíková ve svém vzpomínání osvětlila také název festivalu. „Vznikl v baru Picollo, kam jsme (s Terezou Lexovou, pozn. aut.) z informativní schůzky v Loutkovém divadle zamířily. Samozřejmě neměl připomínat Jacka Kerouaca. Měl ve své mnohoznačnosti výkladu poskytovat svobodu výběru divadel a také vyjadřovat, že studentské a amatérské práce mají vývoj, směřují třeba k vyšším metám v budoucnu, že jsme na cestě za zkušenostmi, profesionalitou apod.“¹⁹ Název tedy již naznačoval obecné téma festivalu, které chtěly organizátorky zdůraznit. Co se týče podtitulů, to byla záležitost ročníků pozdějších. „S nápadem hledat téma festivalu přišla po zahájení příprav druhého ročníku Hana Galetková (provdaná Volkmerová, pozn. aut.). Druhý ročník ale téma ještě neměl.“²⁰ V prvním čísle zpravodaje „Festivalové postřehy“ se také můžeme dočíst, kromě recenzí na představení, o těchto počátcích festivalu. Dále jsem našla reportáž z prvního dne festivalu zveřejněnou přes portál iOpavsko.cz. Díky autorovi (označen pouze zkratkou zuk) se zaznamenala část projevu kvestora SU, o kterém se Kroulíková ve zpravodaji také zmiňuje. Kvestor Jaroslav Kania na slavnostním zahájení festivalu pronesl tato slova: „Doufám, že po letošním zahajovacím ročníku festivalu proběhnou i další, snad rozsáhlejší a viditelnější přehlídky. Pokusíme se oslovit všechny vysoké školy, které mají příslušné zaměření, aby se festival stal opravdu celorepublikovým kláním.“²¹ Kania byl kvestorem skoro od počátků fungování univerzity až do roku 2016, přesto se jeho slova bohužel nenaplnila. Za sebe mohu říct, že díky sdílení strastiplných příhod starších kolegů ohledně komunikace s p. Kaniou jsme se na něj ohledně financí neobracely. Těžko říct, zda jsme učinily dobře nebo správně, ale kvůli stipendiu jsme jednaly přímo s p. rektorem Pavlem Tulejou, který nám ve všem vyšel vstříc. Také je více než pravděpodobné, že po tom desetiletém fungování festivalu je již cestička k jeho realizaci přece jen více ušlapaná, než jak tomu bylo z počátku.

¹⁹ Osobní písemná výpověď Barbory Kroulíkové, 2017.

²⁰ Tamtéž.

²¹ (zuk). *Mladí herci na cestě... Den první*. iOpavsko.cz, 9. 11. 2007. Dostupné z: archiv LDO.

Organizace druhého ročníku se znovu chopila Tereza Lexová, ale jelikož se rozhodla třetí ročník studia z osobních důvodů nedokončit, neobešlo se to bez problémů. Opět tedy musela na poslední chvíli zasáhnout Barbora Kroulíková, která se již organizací zabývat nechtěla, a zachránit, co se dalo. „Deset dní před termínem zahájení festivalu mi volala Jana Vondálová, že je potřeba zasáhnout, protože Tereza Lexová v průběhu příprav opustila studium, nebyla tedy studentkou Slezské univerzity, a ta na základě toho odmítla přispět klíčovou částku, která by pokryla ubytování účinkujících na festivalu. [...] Do organizace se tedy nutně musel zapojit nějaký student. A v tomto ohledu se tedy spoléhalo na mě. Reálně hrozilo, že festival se bez pomoci univerzity konat nebude.²² Kroulíková si sjednala schůzky se všemi důležitými lidmi na Slezské univerzitě, kteří o ničem nevěděli, a přesvědčila je, aby festival podpořili. „Na všechna místa jsem musela (jako organizátorka akce, za jejíž dosavadní stav organizování jsem nebyla zodpovědná) přijít s velkou omluvou a přesvědčit všechny ke spolupráci.“²³ Aby se druhý ročník festivalu mohl uskutečnit, byl také potřeba organizační tým. Kroulíková dále uvádí, že požádala o pomoc druhý ročník KDD. „Nejdůležitější pomoci jsem se dočkala od Gabriely Krečmerové a Pavly Masaříkové. Ale pomohli i další a také studenti bohemistiky.“²⁴ Tímto se tedy propojila vazba oboru KDD, potažmo SU a LDO jakožto hlavního organizátora. „Ve vzduchu visela otázka, jaký bude osud festivalu v dalších letech, bude-li nějaký. Po dohodě s Janou Vondálovou jsem pořadatelství delegovala na nastávající třetí ročník, který svědomitě zastupovaly už na druhém ročníku Pavla s Gabrielou. Nebylo možné, aby se Slezská univerzita nepodílela na financování festivalu, pokud by měl festival mít stejnou podobu a stejný průběh.“²⁵ Jak tedy uvedla Barbora Kroulíková ve své písemné výpovědi, tady začala tradice s předáváním pomyslných otěží nižšímu ročníku.²⁶ Druhý ročník festivalu se také rozrostl na čtyři dny a kromě večerních rozborových seminářů obsahoval také dopolední workshopy, které se staly součástí dalších ročníků. Uskutečnil

²² Osobní písemná výpověď Barbory Kroulíkové, 2017.

²³ Tamtéž.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Při tomto aktu, který se vykonává v závěru festivalu, byla zprvu rituálně předávána dlažební kostka, ale v posledních letech se od ní upustilo a začal putovat dětský kufřík s postavami Čtyřlístku - kresleného komiksu.

se i menší koncert pedagožky Jany Alfabetky Cindlerové v tehdejší studentském klubu Arma²⁷, kam se chodilo i na zmiňované rozborové semináře.

Do příprav třetího ročníku festivalu se již zapojili i pedagogové, zejména Hana Volkmerová, tehdy Galetková. Jak již bylo řečeno, jejím nápadem byly tematické podtituly festivalu, a to byla první novinka tohoto ročníku. Do festivalového programu sice přibyla večerní projekce krátkých studentských filmů, ale hudební vystoupení se stále konalo spíše výjimečně, např. v podobě překvapení na závěr festivalu. Největší novinkou tohoto ročníku byl projekt 3jsou3 uskutečněný souborem „Přeseděla jsem si nohu“²⁸, který se realizoval za finanční podpory agentury DILIA. Návštěvníci festivalu se tedy poprvé setkali s tímto studentským projektem, který se stal jeho každoroční součástí. Festival se opět konal čtyři dny a jistě byl dobře připravený. Již z festivalového zpravodaje, nazvaného příhodně Cestopis, je znát větší propracovanost a zřejmě i početnější organizační či spíše v tomto případě redakční tým. I přesto Pavla Masaříková podotýká, že se potýkaly s malou návštěvností, což je pochopitelně mrzelo.²⁹

Co se týče prostoru konání festivalu, v dalším roce došlo k zásadní změně. Ten se do té doby konal výhradně v Loutkovém divadle, až na pár výjimek týkající se rozborových seminářů či zmiňovaných koncertů. Ale divadelní představení se jinde nehrála. Čtvrtý ročník měl svůj program rozdělen na „LOUTKÁČ“ a „ARTĚÁK“, to byly zkratky pro Loutkové divadlo a Klub Art. Tím se festival částečně přiblížil do centra města a nově zajištěný prostor umožňoval rozšíření festivalové nabídky. Klub Art byl nejvíce využit na hudební produkci (koncerty) kromě toho, že se tam promítal i film a odehrál se zápas Improligy. Tato spolupráce s Opavskou kulturní organizací OKO měla jistě pozitivní vliv na návštěvnost a zaručeně se zvedlo povědomí o konání festivalu Na cestě. V tomto roce se také uskutečnila výstava „Obraz versus fotografie“.

²⁷ Sídlil v budově dnešního rektorátu, Na rybníčku 1, v Opavě.

²⁸ Studentský divadelní soubor Slezské univerzity, který vznikl na oboru KDD v roce 2009 pod pedagogickým vedením Hany Volkmerové. První inscenací byl *Racek aneb zkouška souboru*, která vycházela z textu divadelní hry Racek od Čechova. Z Racka také vznikl název souboru „přeseděla jsem si nohu“, jedná se o repliku jedné z postav. Posléze byl tento název použit také při vzniku občanského sdružení, ale jak se později ukázalo, nebylo to příliš vhodné řešení.

²⁹ Osobní písemná výpověď Pavly Masaříkové, 2017.

Pátý ročník byl svým způsobem revoluční nejen tematicky díky festivalovému podtitulu, ale i co se týče různorodého programu. Myslím, že v této pomyslné polovině dosavadní existence festivalu se začaly připravovat zásadní změny pro budoucí fungování festivalu Na cestě, který se stále rozrůstal na objemu. I proto bylo zapotřebí zajistit další prostory, například Jazz Café Club Evžen na Beethovenově ulici nebo Music bar JAM. Jedno představení se dokonce odehrálo na zahradě LDO. K promítání byla tentokrát využita jedna univerzitní učebna v areálu na Hradecké ulici. Nově se v programu festivalu objevuje Komponovaný večer poezie, na němž vystoupila Blanka Fišerová (zakladatelka oboru KDD) s hudebním doprovodem Jana Hanouska na violoncello, studenta oboru KDD. Rozborové semináře měla již druhým rokem pod svým vedením Hana Volkmerová, která si tuto činnost vyzkoušela v předminulém ročníku festivalu. V tomto roce byla započata také spolupráce s dalšími obory FPF SU, zejména s Audiovizuální tvorbou (AVT) a Multimediální technikou (MMT).

2.2 2012 - 2016

Organizací šestého ročníku byla pro studenty KDD započata nová éra a to i navzdory tomu, že se mluvilo o konci světa. Tedy vše se opravdu neslo v duchu zvoleného podtitulu „od konce k začátkům“. Zásadním začátkem této éry bylo založení občanského sdružení „Přeseděla jsem si nohu“, díky čemuž se festival více osamostatnil. „Festival žádal o granty přes asociaci (Asociaci studentů a přátel SU, pozn. aut.), která ale měla vždy vícero svých projektů. Takže se někdy stávalo, že Na cestě byl znevýhodněn (dostal méně, než žádal), nebo nedostal grant vůbec. Také pokud asociace nevyúčtovala své projekty správně, měla pro další rok stopnuté žádosti (toto se stalo u Života umělce).“³⁰ Takto situaci vysvětluje Lucie Fojtíková a uvádí další důvody, v čem byl tento ročník přelomový. „Přivezli jsme mnoho vzdálených hostů s velice kvalitními představeními. Důvodem asi bylo, že jsme nezvali jen amatérské soubory, ale často soubory, které hraničily už s poloprofesionálními soubory [...] Nezvala jsem ani jedno představení, které bych předtím neviděla. Rozhodně jsem toto vnímala jako největší plus toho roku. Také se nám nestalo, že by se muselo představení zrušit!“³¹ Co se týče prostorů, kde se festival každoročně konal, přibyl k nim opět nový, a to Music club 13 (na Krnovské ulici). Jedno představení se také konalo na Horním

³⁰ Osobní písemná výpověď Lucie Fojtíkové, 2017.

³¹ Tamtéž.

náměstí, náhodné kolemjdoucí jistě upoutalo a zároveň i potěšilo. Workshopy se začaly pro zájemce nabízet zdarma, ale počet účastníků byl vždy omezen z kapacitních důvodů daných prostorů, kde se workshop odehrával. Tyto dílny se zatím stále uskutečňovaly na zkušebně LDO. Co se týče návštěvnosti jednotlivých produkcí, již v tomto roce měla Fojtíková pocit, že největším problémem byla propagace, která podle ní „...stagnuje vlastně do velké míry pořád. Dokud nebudou finanční prostředky, jinak to ani nebude.“³² Já si nejsem jistá tím, zda je hlavní problém ve financích. Do jisté míry ano, ale dle mého názoru je mnohem závažnější fakt, že se celá propagační kampaň většinou zahajuje se značným zpožděním.

Sedmý ročník byl zahájen „bubnovacím“ průvodem po městě, zřejmě poprvé v historii festivalu (minimálně byl poprvé podpořen profesionální produkcí). Tento rok se festivalu také zúčastnili zcela profesionální umělci, jmenovitě brněnské divadlo Buranteatr. Další změny měly spíše technickou či formální podobu. Tento ročník se zkrátil na tři dny a termín konání se z první poloviny listopadu přesunul na konec října. Co se týče dnů v týdnu, tak se také změnila taktika. Dříve se festival konal na konci týdne a částečně zasahoval i do víkendu. Tento rok se uskutečnil uprostřed pracovního týdne. Vliv na to měly jiné festivaly, které se konaly v podobném termínu, a také počasí, které mohlo ovlivňovat počty návštěvníků.³³ Organizátorkám se také podařilo navázat novou spoluprací s Univerzitou Palackého v Olomouci a s divadelní databází „Divá báze“³⁴. Nadšené studentky z Olomouce informovaly návštěvníky festivalu o předešlých produkcích skrze festivalový zpravodaj, v němž můžeme mimo jiné najít i rozhovor se Stanislavou Rožnovskou. Na otázku redaktorky „Jak se díváš na dnešní festival Na cestě jako na tradici, která vznikla z vašeho popudu?“ odpověděla Rožnovská následovně: „Připadá mi neuvěřitelné, že už bude sedmý ročník, a jsem ráda, že se festival ujal a přežil několikátou generační změnu v pořadatelích. Navíc, i když jen na dálku, pozoruji, jak se vyvíjí organizace, propagace a dramaturgie. A musím říct, že mi dělá festival radost. Roste do krásy a věřím, že se zapíše do povědomí dalších vysokých škol jako ukázkový festival pořádaný studenty.“ Takové

³² Osobní písemná výpověď Lucie Fojtíkové, 2017.

³³ Osobní výpověď Terezy Starostkové, provdané Bartošové, 2017.

³⁴ Jedná se o studentskou platformu pro reflektování současného divadla vydávanou Filozofickou fakultou na Univerzitě Palackého v Olomouci pod ISSN 1805-1103.

přání máme snad všichni, kdo jsme si s festivalem užili své radosti a strasti, ale obávám se, že do takového „povědomí“ má festival Na cestě stále daleko.

Teprve osmému ročníku jsem sama přihlížela a byla jsem samozřejmě k jeho organizaci velmi kritická. Především mě mrzela nízká návštěvnost jednotlivých částí programu. Ale s odstupem času, když už jsem více pronikla do místní kultury, pochopila jsem, že i lákavější kulturní nabídka se v Opavě často potká s mizivou návštěvností. Každopádně zásadní novinkou tohoto ročníku je zcela nepochybně spolupráce s pražským festivalem Malá inventura³⁵. Jde o úzkou spolupráci s vedením Malé inventury (v čele s Adrianou Světlíkovou) a s dramaturgem Janem Kunzem z Opavské kulturní organizace OKO. Společně vybírají zajímavé inscenace z tohoto festivalu a v Opavě se následně uskutečňují pomyslné ozvěny. Malá inventura se na podzim rozjíždí do regionů, kromě Opavy udržuje spolupráci také v Jičíně, Českých Budějovicích a Jihlavě. Většinou se odehrají čtyři večerní představení v podání nezávislých nebo začínajících umělců. O tom, zda se jedná o správnou volbu spolupráce s festivalem Na cestě, bychom mohli polemizovat. Na jednu stranu Malá inventura zajišťuje večerní program, který by si organizátoři z finančních i jiných důvodů nemohli dovolit, ale zároveň tím ubírá prostor na jiná hlavní představení, která se třeba i z tohoto důvodu konají v méně vhodné dobu. Tato spolupráce by se měla do budoucna zvážit. Pokud by se v ní mělo pokračovat, chce to najít cestu, jak z ní vytěžit co nejvíce pozitiv pro festival Na cestě. Dalším velkým „tahákem“ tohoto ročníku byl nepochybně dvoudenní workshop s Petrem Vášou, který je znám pro své osobité fyzické básnění a jako zpěvák kapely Ty syčáci, uskutečněný v Obecním domě. Účastníci tohoto workshopu měli možnost vyzkoušet si trochu odlišnou práci se svým hlasem, potažmo se slovy. Snad i díky tomuto workshopu s Vášou se na České televizi objevila festivalová reportáž³⁶ v závěru Událostí z regionu. Organizátorky plně využily zmiňovanou spolupráci se studenty AVT a MMT, kteří pro ně navrhli grafickou stránku tohoto ročníku a natočili festivalový spot.

³⁵ Festival nového divadla Malá inventura vznikl roku 2002 v Praze a je každoročně pořádán organizací Nová síť pod záštitou primátorky Hl. m. Prahy Adriany Krnáčové. Spolupráce s domovskými scénami a dalšími organizacemi se neustále rozrůstá. Letos (v roce 2017) festival probíhal na 12 místech po Praze a nápomocní při organizaci byli právě i studenti KDD.

³⁶ *Studentský festival v Opavě*. Události v regionech (Ostrava). 23. 10. 2014 (18:00, ČT1). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10122978233-udalosti-v-regionech-ostava/414231100031023-udalosti-v-regionech>

Devátý ročník vypadal velmi slibně, jednalo se o silný ročník několika osobností a organizace se ujalo osm studentů (mezi nimi tři muži). Takový počet organizátorů je v historii festivalu spíše výjimkou. Práci si tedy rozdělili a někteří se věnovali především svému scénickému čtení v rámci zmiňovaného projektu 3jsou3. Jako v předešlém roce se jim podařilo natočit videospot, a dokonce ho dostat na velké obrazovky, které se nacházejí na několika místech v Opavě. Ale ani tento způsob propagace příliš nepomohl ke zviditelnění festivalu a nárůstu návštěvnosti. Studenti tedy využili festival především ke své vlastní prezentaci. Sice měli snahu obnovit tradici patronace festivalu, jak tomu bylo v roce 2009, a pozvali si do Opavy herce Martina Písaříka, ale ani ten více diváků nepřilákal. K náročné přípravě festivalu se vyjadřuje jedna z hlavních organizátorek Kristýna Plešková následovně: „Vím, že byl program festivalu možná v některých ohledech velice nevyvážený, ale pokládám to za svou chybu. Tím, že jsem se hlavně zaměřovala na shánění financí, zapomínala jsem si udržovat i dramaturgický náhled na situaci.“³⁷ Všechny případné organizační problémy (např. zdržení) jim vždy pohotově zachraňoval Petr Kubala jako moderátor celého festivalu. V tomto roce probíhala transformace občanských sdružení na zapsané spolky (o tom pojednává první podkapitola v následující kapitole), a tak studenti této příležitosti využili a změnili název z „Přeseděla jsem si nohu, o.s.“ na „Na cestě, z.s.“ Jistě to přineslo určitou úlevu všem angažovaným. Co se týče materiální propagace, kromě klasických placek a tašek vsadili i na nálepkový trend.

Kulaté výročí festivalu bylo pro můj ročník výzvou a zároveň jsme to pocíťovaly jako velkou zodpovědnost. Bylo nás málo, ale měly jsme velké plány a chtěly jsme, aby to byl velkolepý oslavující ročník. Proto jsme zvolily podtitul „až do oblak“. Měly jsme rozjednaný i velký balón, který by vzlétl na počest zahájení festivalu. I proto jsme se zkusily domluvit s vedením obchodního centra Breda & Weinstein v Opavě (dále jen OC Breda) na nějaké spolupráci. Přece jen je to místo, kde denně projde nejvíce lidí. Promyšlené jsme to tedy měly dobře, ale potom zase pokulhávaly jiné věci, většinou ty propagační. Nakonec jsme byly rády, že festival nějak proběhl, protože na řešení těch drobných nedostatků nezbýval čas. Jenže i ty drobnosti dělají festival festivalem a mají vliv třeba na zmiňovanou návštěvnost jednotlivých produkcí. Každopádně k tradičním místům konání se připojila i OC Breda se svou pódiovou scénou, která fungovala téměř

³⁷ Osobní písemná výpověď Kristýny Pleškové, 2015.

nezávisle na zbývajícím programu. Zároveň jsme dohodly užší spolupráci s univerzitou, která tím získala příležitost k propagaci celé Slezské univerzity. V OC Breda se také uskutečnila výstava fotografií ze všech devíti předcházejících ročníků, jednalo se tedy o pomyslnou výroční výstavu. Tentokrát festival probíhal jen tři dny, program byl hodně nabitý, ale i kdybychom se rozhodly délku protáhnout o další den, k užitku by to moc nebylo. Trefily jsme se do nevhodného termínu před prázdninami, kdy hodně lidí z Opavy odjíždělo na víkend pryč. Co se nám ale povedlo, byly propagační tašky, které jsme darovaly všem účinkujícím a čestným hostům. Měly jsme jich opravdu hodně, tak se mohly i prodávat za symbolickou cenu. Na poslední chvíli se nám podařilo domluvit i výrobu festivalových placek, z těch jsme měly také velkou radost. Dále jsme rozesílaly pozvánku na festival emailem i poštou. Tištěná verze (omezená počtem) byla s nafukovacím balónkem uvnitř, který byl potištěn naší festivalovou grafikou. Věřím, že to všem adresátům udělalo velkou radost a o to více je třeba mrzelo, když se festivalu nemohli zúčastnit.

2.3 Shrnutí

Závěrečné shrnutí této historiografické kapitoly bych ráda uvedla opět slovy Barbory Kroulíkové, která v závěru své písemné výpovědi napsala, že „postupem času se z festivalu stala vlajková loď oboru, potažmo univerzity. Jsem velmi ráda, že k tomu došlo. Původní koncepce byla na univerzitě téměř nezávislá, zejména neměla žádný vliv na dění v oboru, nebyla součástí výuky, součástí studia.“ Je tedy důležité znovu připomenout, že festival nevznikl pro potřeby oboru, ale samostatně spíše pod hlavičkou Loutkového divadla SVČ Opava. Postupně se přenesl více do rukou Slezské univerzity, až se spolupráce s LDO minimalizovala na pouhý pronájem prostoru a služeb s tím spojených. Problém vidím především v tom, že budova LDO je umístěna mimo centrum města. Přesto je to zatím jediná divadelní budova v Opavě kromě Slezského divadla, kde se dá hrát divadelní představení s náročnějšími scénografickými či technickými požadavky. Zároveň se obávám, že jen málokdy se podařilo naplnit hlediště v LDO tak, aby s tím snaživé pořadatelky byly spokojené.

Hostující divadelní soubory se vracely či stále vracejí opakovaně, i když některé třeba s několikaletou přestávkou. Právě tyto a další zajímavé či úsměvné informace se můžeme dozvědět z dostupných festivalových bulletinů, které většinou připravovaly

studentky druhého ročníku s případnou pomocí studentů jiných oborů SU. Spolupráce s „Divou bází“ bohužel dále nepokračovala. Organizátorky pro zpravodaj vymýšlely různé názvy, jako třeba Cestopis nebo Hlavonožec. V těchto zpravodajích se odráží různorodá tvořivost daného redakčního týmu, ať už po obsahové nebo vizuální stránce.

Dostupné dokumenty s údaji o rozpočtu několika ročníků festivalu nám mnohé prozrazují. Hlavně zpočátku se získávaly peníze pomocí sponzorských darů. Některé byly vysoké, jiné spíše symbolické. Tímto způsobem bylo také řešeno občerstvení během festivalu. Z dokumentů je patrné, že členové hostujících souborů zůstávali na jednu, možná i více nocí v Opavě. Ubytování hradila Slezská univerzita. Dále se získávaly peníze od Statutárního města Opava, z Nadace Život Umělce (dále jen NŽU) a zřejmě i z Ministerstva kultury či z Moravskoslezského kraje. Finance na pokrytí festivalu se zprvu získávaly také formou účastnických poplatků, hlavně nabízené workshopy byly zpoplatněny. Od třetího ročníku studentky začaly žádat o zmiňovaný Divadelní grant agentury DILIA a pravidelně se touto cestou získává částka 10 tisíc Kč. V neposlední řadě se vybírá vstupné na jednotlivá představení. V některých letech byla k zakoupení také permanentka na celý festival (pro náruživé návštěvníky). Z dnešního pohledu vidím finanční stránku festivalu jako nejméně problematickou a zbytečně obávanou. Naše předchůdkyně nám připravily pěknou cestičku, myslím si, že s penězi od univerzity (potažmo města) je možné uspořádat příjemný festival přiměřených studentských rozměrů.

Na závěr bych chtěla uvést, že v prvních letech se také tradovaly happeningy před začátkem festivalu. Zřejmě s různým časovým odstupem, ale vždy s velkým potěšením a snad i úspěchem. Šlo především o to, vyrazit do ulic města v co nejvýraznějším kostýmu a udělat co největší „hluk“. Cílem tedy bylo strhnout na sebe pozornost a následně obyvatele města informovat o konání festivalu. Ať už prostřednictvím letáček nebo jiných propagačních předmětů. V druhém pětiletí se tradovaly spíše průvody městem konané první den festivalu, i když kvůli nepřízní počasí se nekonaly pravidelně. Úspěšné bylo zapojení profesionálních bubeníků nebo přítomnost pestrobarevných ptáků – herců na chůdách.

3 ORGANIZOVÁNÍ FESTIVALU

V této kapitole systematicky rozdělím organizaci festivalu do několika fází. Od teoretické přípravy až po finanční zajištění festivalu Na cestě. V souvislosti s historií zapsaného spolku Na cestě zmíním také právě proběhnutou transformaci občanských sdružení na zapsané spolky. Poté se již budu soustředit na jednotlivé fáze organizování festivalu s důrazem na možnosti využití některých dílčích úkolů v rámci výuky na oboru KDD. I když se budu snažit o zevšeobecnění a vycházet z doporučených postupů čerpaných z odborné literatury, většina informací bude podložena mými vlastními zkušenostmi, proto se může lišit od jiných metod.

3.1 Zapsaný spolek Na cestě

V roce 2011³⁸ bylo studenty KDD založeno občanské sdružení s názvem „Přeseděla jsem si nohu“ s cílem usnadnit přípravu festivalu a finančně se osamostatnit od Asociace studentů a přátel Slezské univerzity.³⁹ První předsedkyní sdružení byla Jana Blahotová a zůstala v této funkci několik let. Druhou předsedkyní se stala v roce 2014 Kateřina Doleželová. Sídlo sdružení (nyní spolku) se z důvodu praktičnosti většinou shodovalo s bydlištěm zvolené předsedkyně, přičemž je vždy nutné doložit souhlas vlastníka dané nemovitosti.

Od 1. 1. 2014, kdy vešel v platnost nový občanský zákoník, začala probíhat transformace občanských sdružení na spolky. Ke konečné proměně se požadovalo nové znění stanov upravené podle § 3041, a to ke dni 1. 1. 2017⁴⁰. V první fázi šlo především o přejmenování. Studenti této příležitosti využili a změnili celý název subjektu

³⁸ Registrace proběhla dne 29. 9. 2011 pod č. j. VS /1-1/85910/11-R Ministerstvem vnitra. Občanskému sdružení Přeseděla jsem si nohu bylo přiděleno IČO 22771743.

³⁹ Srov. Osobní písemná výpověď Lucie Fojtíkové, 2017.

⁴⁰ „Transformace“ občanských sdružení na spolky dle nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2013 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/468-transformace-obcanskych-sdruzeni-na-spolky-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku>

pro snadnější komunikaci s orgány veřejné správy. „Přesedla jsem si nohu, o.s.“ se tedy přejmenovalo na „Na cestě, z.s.“⁴¹

Nyní spolek Na cestě funguje jako právní subjekt se spisovou značkou L 9936 (vedená u Krajského soudu v Ostravě), zastupující činnost studentů v rámci organizace festivalu Na cestě. Napomáhá ke sjednocené komunikaci mezi spolkem a pozvaným hostem či sponzorem festivalu. Spolek je tedy zapsán ve veřejném rejstříku a kdokoliv si může jednoduše ověřit jeho platnost. Studenti jednající jménem spolku tím tedy získávají větší autoritu. Festival přece nepořádá jednatel, což je v praxi organizování kulturních aktivit stejně nezvyklé, ale předem domluvený tým studentů, kteří jsou již zaštitěni univerzitou, na které studují, v tomto případě Slezskou univerzitou a popřípadě Filozoficko-přírodovědeckou fakultou. Samotná univerzita je do organizace zapojena především tím, že festival z větší části financuje, i když tomu tak od počátku nebylo. Tedy spolek má význam pouze v případě, když se studenti rozhodnou žádat o finanční podporu i jinou formou, například v podobě finančního příspěvku od jiných neziskových organizací či nadací. V historii spolku Na cestě se stalo nepravděpodobnou tradicí podávat žádost o nadační příspěvek NŽU, jehož výše se pohybuje v rozmezí 5-15 tisíc Kč.⁴² V posledním roce (2016) se organizátorkám sice podařilo získat právě těch 15 tisíc Kč, ale vzhledem k celkovému rozpočtu o průměru 100 tisíc Kč se jedná o poměrně zanedbatelnou částku.

Problémovost spolku Na cestě spočívá v tom, že se každý rok mění členové i předseda spolku. Dochází k tomu z důvodu štafetového předávání festivalu. Nabízí se řešení, aby se spolek přepsal na univerzitu, potažmo na vedoucího oboru, u kterého je vyšší předpoklad, že ve své funkci vytrvá déle než rok. Zároveň se změnou předsedy spolku se totiž pojí i zmiňované sídlo spolku, které by mohlo být na půdě SU. Spolek má také svůj bankovní účet, který bych doporučovala zachovat pro alespoň částečnou finanční nezávislost vůči univerzitě. Další organizační záležitosti ohledně vedení spolku by záležely již na rozhodnutí vedoucího oboru, zda chce mít přípravu festivalu více pod kontrolou nebo svým předsednictvím bude plnit pouze zástupnou formální funkci. Tak či onak by se měl stát garantem tohoto studentského počínání. Co se týče praktických záležitostí, příliš mnoho by se změnit nemuselo. Vedoucí oboru jakožto předseda spolku by mohl poskytnout plnou moc zvolenému zástupci z řad studentů,

³⁷ Zákon v § 3042 upravuje povinnost změny názvu bývalého občanského sdružení na název vyhovující ustanovením § 216, a to do dvou let od účinnosti NOZ, tedy do 1. ledna 2016. Totiž název musí obsahovat slova "spolek" nebo "zapsaný spolek", postačí však zkratka "z. s".

⁴² Smluvní dokumenty s NŽU uloženy v archivu festivalu na adrese sídla zapsaného spolku Na cestě.

a dotyčný zástupce by již mohl zařizovat a podepisovat vše potřebné i bez přítomnosti či souhlasu předsedy spolku. Možností je určitě více a záleželo by již na vzájemné domluvě vedoucího oboru a konkrétního ročníku KDD. Každopádně co se týče členských schůzí, mohl by je svolávat předseda i zvolený zástupce. Byla by to příležitost, jak organizování festivalu v rukou studentů nenásilnou formou kontrolovat. Studenti by se díky tomu mohli naučit důslednější systematické práci a plnění zadaných úkolů v daném termínu. Především by je tyto schůzky neměly stresovat, ale spíše motivovat k další činnosti. Pro tyto budoucí úvahy by se také mělo zjistit, jak tyto záležitosti probíhají u jiných podobných studentských festivalů. Ani bychom nemuseli chodit daleko, studenti zmiňovaného oboru AVT pořádají mezinárodní soutěžní filmový festival Opavský páv a letos se uskuteční již čtvrtý ročník.

3.2 Fáze I. – příprava festivalu

Chtěla bych začít zamyšlením, protože tato první fáze se z mého pohledu podceňuje, přitom se jedná o fázi nejpodstatnější. Pokud se již během přípravy něco zanedbá, projeví se to na celém festivalu. Hned první problém vidím v tom, že se studenti většinou začínají připravovat pozdě. Myslím, že by bylo dobré, aby se začínalo již v prvním roce studia. Noví studenti se festivalu účastní, i když spíše jen pasivně v roli diváků. Přináší nový pohled na celý festival včetně toho, jakým způsobem probíhá a jaká je jeho umělecká náplň. Bylo by dobré, i když štafetu přebírá až druhý ročník, aby buď úzce spolupracovali se staršími studenty a přímo se již podíleli na organizaci festivalu, nebo aby se připravovali minimálně teoreticky. Mohli by si již sestavit svůj tým a domluvit se na společné vizi. Při přípravě festivalu totiž nejde jen o názor jednotlivce, ale je potřeba naučit se přistoupit i na kompromis. Myslet především na to, co je dobré pro diváky (potenciální návštěvníky festivalu).

U studentů prvního ročníku ale nastává jeden veliký problém, a to ten, že ne všichni se rozhodnou ve studiu pokračovat. Například zjistí, že studijní program či náplň oboru neodpovídá jejich představě, nebo chtěli jít studovat jiný obor či školu a tento obor pro ně byl jen záložní variantou. Z počtu přijatých studentů se tedy průměrně polovina rozhodne ve studiu pokračovat. Ale možná právě tento „úkol“ by mohl být prostředkem pro zaujetí studentů a jejich motivaci, aby z oboru

neodcházeli. Nejlépe, kdyby se této přípravě věnoval daný předmět k tomu určený. Výuka by probíhala formou semináře a její součástí by mohly být také zmiňované schůze spolku. Studenti by si také mohli cvičně vyplnit různé formuláře k získávání grantů, aby zjistili, co všechno je k tomu potřeba. V druhém ročníku by se podávání žádostí realizovalo. Zároveň (vzhledem k nízkému počtu studentů) by mohl být prostor na to, aby se každý zaměřil na něco jiného, co ho konkrétně zajímá. Jednalo by se tedy o individuální přístup ke studentům, ale jen do té míry, aby dané úkoly byly co nejvíce vyrovnané.

Taková příprava na festival již od prvního ročníku studia by zabránila mnohým chybám a mohla by pomoci, aby se festival dále rozvíjel. Měli bychom si také uvědomit, že se organizace této akce neobejde bez začátečnických chyb, pokud festival pořádají každý rok noví lidé, většinou bez praxe. Chybami se sice člověk učí, ale v tomto případě se jedná o festival pro veřejnost, a tedy je v sázce i prezentace oboru či celé univerzity. Studenti do příprav festivalu už tak vkládají mnoho času i energie, tak by bylo na místě zamezit tomu, aby je to deprimovalo. Tedy kromě toho, že by studenti nad přípravou festivalu sami uvažovali, mělo by více docházet k prolínání ročníků a sdělování osobních zkušeností. Studentům prvního ročníku by měla být dána možnost se buď stát členem spolku Na cestě, nebo se minimálně účastnit členských schůzí jako host (pozorovatel).

Další problém spočívá v předávání vedení spolku Na cestě novým studentům, jak již bylo zmíněno výše. Přepis často trvá i několik měsíců, vyplňuje se „žádost o změny“ ve veřejném rejstříku⁴³, a ta se s úředně ověřeným podpisem podává ke Krajskému soudu v Ostravě. Doporučovala bych tedy minimalizaci veškerých manipulací a změn týkajících se spolku. Navíc se změnou statutárního zástupce spolku souvisí i vedení bankovního účtu, který je zpřístupněn předsedovi spolku. Ten se svou funkcí zároveň získává i podpisové právo. V případě naší hypotézy, že se předsedou spolku stane vedoucí oboru, by mohl (dle potřeby) přístupové údaje k bankovnímu účtu poskytnout i studentům. Nejlépe, aby měl vedení financí na starost jen jeden student.

⁴³ Podání do veřejného rejstříku. In: *Veřejný rejstřík a Sbirka listin* [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2015 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/podani>

Je tedy nezbytné, aby se příprava festivalu rozdělila mezi více studentů-organizátorů, ale zároveň by měl být určen jeden hlavní koordinátor, který bude o všem vědět a mít kompletní přehled o tom, v jaké fázi se příprava a jednotlivé úkoly nachází. Studenti by si měli navzájem důvěřovat, a pokud by nastal nějaký problém, společně najít vhodné řešení. Zároveň je důležité, aby si každý jednotlivec uvědomoval svou zodpovědnost vůči celku.

Nyní přistupme k popisu reálné přípravy festivalu. Studenti většinou začínají až po předání pomyslné štafety a potýkají se s řádným (ne)dodržením termínů na podávání žádostí o granty či jiné příspěvky. Tyto termíny se navíc mohou rok od roku lišit. Vzhledem k tomu, že v hodnocení projektu hraje důležitou roli jeho historie, která je u festivalu Na cestě již desetiletá, studenti by mohli mít poměrně velkou šanci na získání požadované dotace.

Největší důraz by měl být kladen na „skládání“ uměleckého programu festivalu. Jedná se především o dramaturgický výběr, náplň a směřování celého festivalu. Stalo se již tradicí, že každý ročník festivalu nese jiný podtitul, a ten by měl být klíčovým pro dramaturgický výběr uměleckých produkcí a jejich následné zařazení do programu. Přesto, že se jedná o festival multižánrový, v programu převládají divadelní představení. Výběr divadel či souborů je zčásti omezen z důvodu finanční stránky festivalu, proto studenti musí zvažovat rozpočet a hledat zlatou střední cestu. Měli by si uvědomit, o jaký typ inscenace se jedná a do jakého prostoru ho lze přenést. Právě o těchto věcech by se diskutovalo již v prvním ročníku studia. Zároveň by se studenti naučili vyhledávat zajímavé projekty, ať už profesionální, amatérské nebo studentské.

Následná komunikace s divadly by měla být studenty zahájena co nejdříve. Pokud by to bylo někdy na jaře, s některými divadly dokonce až během léta, není to vhodně zvolená doba. Většina divadel dodržuje divadelní prázdniny, a proto se některé soubory mohou začít ozývat až v září. Program festivalu by měl být uzavřen do konce června, aby organizátoři získali více času na propagaci. Pověřený grafik by přes léto vytvořil grafický vizuál festivalu a v září by se již započala řádná propagace (například výlep plakátů po městě). Důležité informační letáčky by byly organizátory umístěny na předem určená místa, především tedy tam, kde se festival bude konat.

Do přípravné fáze dále patří komunikace s médii, ať už formou tiskových zpráv nebo přímým kontaktem v podobě rozhovorů s novináři. Pro tento účel by se měl zvolit nejlépe jeden zástupce, tedy pomyslný tiskový mluvčí. V posledních letech vznikla dobrá spolupráce s moravskoslezskou regionální televizí Polar. Organizátoři by měli udržovat webové stránky festivalu stále aktuální a uvádět na nich kontaktní údaje (nejlépe email i mobilní číslo). Co se týče emailové schránky, může se použít společná ročníková adresa. Dále je důležitým nástrojem komunikace propagační festivalová stránka na Facebooku.

Na konci této fáze bychom měli mít všechny spolupráce smluvně podložené podepsanými smlouvami nebo mít smlouvy připravené k podpisu při osobním setkání. Usnadní se tím závěrečné vyúčtování festivalu. Ale nyní ještě stále stojíme před zahájením festivalu, kdy bychom si měli znovu ověřit všechny organizační záležitosti, a pokud je to možné, vyžádat si třeba i písemné potvrzení. V opačném případě se totiž může stát, že například půl hodiny před začátkem nějakého semináře či workshopu zjistíme, že nemáme zajištěný prostor kvůli nepotvrzenému termínu. Měli bychom stále myslet na návštěvníky festivalu, kteří nepřišli sdílet následky nedůsledné organizace.

3.3 Fáze II. – realizace festivalu

Festival Na cestě trvá tři až čtyři dny, většinou během pracovního týdne. Program probíhá od ráno až do večera. Dopoledne zpravidla patří dětem (školám) nebo workshopům. Měli bychom mít vždy na paměti, pro jaký typ návštěvníka je daný program určen a přizpůsobit tomu časový harmonogram. Někdy je ale samozřejmě obtížné najít ideální dobu konání dané produkce. Méně je někdy více a platí to i v případě festivalu. Program sice může být pestrý a odehrávat se na různých zajímavých místech, ale opět nesmíme zapomínat na to, že někteří účastníci festivalu se budou přesouvat z jednoho programu na druhý a krátkými časovými rozestupy to komplikujeme jim i sobě. K nějakému zpoždění může dojít, ale měli bychom s ním raději předem počítat, aby nás třeba 15-ti minutový posun hned zpočátku nevyvedl z míry.

Pokud by to bylo možné, tým pořadatelů by si měl rozdělit dohled nad průběhem festivalu buď podle žánru, nebo podle prostoru, kde se daný program odehrává. Jde o to, aby se pořadatelé zbytečně neunavovali přebíháním z místa na místo kvůli maličkostem. Do průběhu festivalu by bylo dobré zapojit i dobrovolníky, ať už z řad studentů nebo veřejnosti či mládeže. Ale i na ně by musel někdo dohlížet. Především bychom měli mít kolem sebe lidi, na které se můžete spolehnout, to je základ úspěchu.

Důležitá je viditelnost festivalu, a to i prostřednictvím dokumentujících fotografií, které by se každý den měly objevovat na internetu, minimálně na Facebooku. Mohou se samozřejmě objevovat již v přípravné fázi, ale během festivalu mohou přesvědčit potenciální diváky, kteří ještě váhají, aby se festivalu zúčastnili. Součástí propagace je také festivalový zpravodaj, který může mít různou formu či podobu. V tištěné podobě by se měl vždy ráno roznést na všechna festivalová místa, aby se návštěvníci mohli informovat o tom, co již proběhlo, jaké to bylo a co je ještě čeká. K těmto účelům se tedy skládá redakční tým, nemělo by se jednat o pořadatele, kteří jsou už tak velmi vytížení. Do týmu se nabírají většinou studenti oboru KDD (zmiňovaný první ročník), v některých letech se organizátorkám podařila spolupráce i s jinými obory (Česká literatura). Studenti z oborů AVT nebo MMT zajišťují zmiňované fotografie a videozáznamy z festivalových produkcí.

V rámci hladkého průběhu festivalu by se nemělo zapomenout na důležitou funkci moderátora, který provází návštěvníky festivalu celým programem. Jeho vystupování by mělo být příjemné, ale i důstojné zároveň. Těžko říci, zda zvolit raději profesionála nebo někoho z řad studentů. Obě varianty mají své pro a proti. Profesionál může mít zbytečný odstup a hrozí riziko, že se s festivalem „nesžije“, ale u studenta není vyloučené selhání ve vypjaté situaci. Určitě by se měl hledat kompromis, například objevit studenta, který má již s moderováním určité zkušenosti, a předem si ho prozkoušet.

Na závěr této podkapitoly si ještě uvedme informace ke vstupnému a tedy potenciálnímu zisku z jednotlivých festivalových produkcí. Měli bychom nastavit přijatelné ceny pro všechny, bývá to 50 Kč za divadelní představení nebo cca 25 Kč za dopolední představení pro školy. Některé večerní koncerty jsou také zpoplatněny, ale většina programu se nabízí zdarma. V žádném případě tedy nejde o výdělečnou

činnost, a ani by o ni jít nemělo. Ale případný zisk ze vstupenek může být vhodně využit v rámci festivalového rozpočtu. Tím bych také chtěla začít následující třetí fází.

3.4 Fáze III. – financování festivalu

Finance jsou prostředkem ke sdílení tvorby (např. umělecké), ale nejsou podmínkou tvorby samotné. Dávají tvůrcům zrádný pocit svobody, kterou jim zároveň odnímají. Pokud daný projekt získá na svou realizaci finanční příspěvek z jiné organizace (státní či soukromé), znamená to větší míru zodpovědnosti za konečný výsledek své práce. Jedná se o určitý závazek vůči tomu, kdo ten projekt financuje. Pojdme se tedy podrobněji zabývat rozpočtem, který do jisté míry určuje výslednou podobu každého projektu.

Rozpočet dle Dvořákova slovníku je „finanční plán s předpokládanými výdaji a příjmy, tvořící základ finančního plánování, základní a výchozí funkce managementu“⁴⁴. Podle Dvořákova dělení se nás týká „rozpočet projektový“, určený pro jednotlivou akci, nikoliv fiskální, který se týká rozpočtu konkrétní organizace na celý rok. Dále sám Dvořák zdůrazňuje, že „jiný bude rozpočet jednorázové akce – divadelního festivalu, jiný pro vznik jedné inscenace“⁴⁵, a nabízí modelové schéma⁴⁶ pro jednorázovou akci či inscenační divadelní projekt. Z tohoto seznamu jsem vybrala jen ty položky, které se týkají nebo by se měly týkat aktivity typu studentského festivalu, případně projektu 3jsou3:

Náklady (výdaje)

- Provozní náklady – administrativa
- Produkční náklady
- Dramaturgická příprava
- Právní agenda, smlouvy, licence (pro autory textu, hudby aj.)
- Honoráře inscenátorům (režie, výprava, choreografie aj.)
- Výroba hudební nahrávky (studio, technici, hudebníci, mix a záznam)

⁴⁴ DVOŘÁK, Jan. *Malý slovník managementu divadla: příručka pro organizátory, producenty, manažery, produkční, studenty a adepty studia divadla, kultury a umění*. Praha: Pražská scéna, 2005. Teatrologie. ISBN 80-861-0249-1. Str. 252.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž. Str. 252-255.

- Výroba dekorací, mobiliáře a dalších objektů (rekvizit apod.)
- Pronájmy sálů (kanceláří, zkušeben aj.), včetně energie, topení, vody
- Pronájem techniky (osvětlovací, zvukové, kinetické, stavebních prvků – praktikáblů, textilní vykrytí, koberec baletizol aj.)
- Technický personál (světla, zvuk, stavby)
- Doprava (osobní i nákladní, případně i parkovné)
- Ubytování, cestovné, diety
- Honoráře umělců (herců, pěvců, tanečníků, sborů aj. za zkoušky – v některých případech odměňování až za odehraná představení)
- Poštovné, telefony, další spoje a komunikace (internet, fax aj.)
- Další materiální náklady (kancelářské potřeby)
- Výroba propagačních materiálů – autoři textů a ilustrací, redakce, korektura, grafická úprava, předtisková úprava (sken, sazba, zlom, osvit, filmy), tisk (papír, samotný tisk, případně knihařské zpracování)
- Reklamní plochy, nosiče, webové stránky, mediální propagace, výlep plakátů, distribuce letáků
- Dokumentace projektu (foto, video aj.)
- Reserva pro případ havárie, ztráty, poškození jiné nepředpokládané události

Příjmy (výnosy)

- Granty (stát, kraj, obec/město, nadace, fondy)
- Výnosy fundraisingu⁴⁷ (sponzoři, mecenáši, dary, partneři)
- Tržby z prodeje vstupenek
- Tržby z prodeje produktů merchandisingu⁴⁸
- Jiné zdroje

⁴⁷ „[...] Fundraising [...] jako jakékoliv získávání a navyšování finančních prostředků pro jakoukoliv organizaci, nebo jen v užším významu, v rámci neziskového sektoru, pro výdělečné, nevládní neziskové organizace se statutem veřejné prospěšnosti.“ DVORÁK 89

⁴⁸ „Merchandising (anglický pojem pro obchodování, propagování, obchodní úsilí) se původně z hlediska marketingu stal součástí procesu distribuce a tzv. komunikačního mixu, označující místo prodeje a jeho úpravu, vystavování produktu za účelem povzbuzení prodeje. [...] byla to prezentace zboží, příspěvek k identifikaci společnosti produktem nebo ryze reklamní prostředek. Nyní je to především návazný a doplňující prodej, obchod s licencovanými předměty a reklamními, televizními a autorizovanými předměty [...]. Tento prodej reklamních předmětů je stále významnějším marketingovým a finančním nástrojem, posilující vazby k zákazníkovi. Dominující je tedy dnes ekonomická funkce (obchodní), která napomáhá produkci (projekt) financovat; je to doplňkový zdroj celkového finančního krytí [...].“ DVORÁK 156

Z těchto položek bych chtěla zdůraznit ty, které mi připadají pro účely festivalu nejdůležitější nebo se ho nejvíce dotýkají. Co se týče výdajů, tak honoráře tvoří většinový podíl celého rozpočtu a mohli bychom je rozdělit na divadelní a hudební. V obou případech činí honorář za jedno vystoupení průměrně 6 tisíc Kč i s cestovným, ale bez ubytování a stravy. Je tedy nezbytné naplňoval program festivalu s mírou a uvážením, aby poskytoval dostatek prostoru pro vzájemné setkávání a případné debaty s umělci.

V pronájmu prostorů většina institucí vychází vstříc a poskytuje prostor zcela zdarma nebo za znatelně poníženou cenu. Jmenovitě (od nejdražšího po nejlevnější) je to Loutkové divadlo Opava, Music club 13 (sklepní prostor), Matiční dům (na výběr ze dvou místností), Obecní dům (Klub Art, Sál purkmistrů a Schlösserův salónek), Jazz Café Club Evžen a Myslivna (zadní část kavárny). Poslední tři jmenované jsou poskytované zdarma, ostatní dle dohody. V posledním roce organizátorky uvažovaly také o Kosteletě sv. Václava a o pronájmu prostorů v Minoritském klášteře na Masarykově třídě. Jedná se o zajímavé prostory, ale svou velikostí nejsou vhodné pro potřeby festivalu, a to ani z hlediska akustiky.

Co se týče záměru přesunout festival Na cestě více do centra města, organizátorky toho chtěly dosáhnout prostřednictvím spojení s opavskými kavárnami. Za tímto účelem byla v posledním roce zmluvena i kavárna Alternativa, nakonec také bez využití. V příštích letech by se měl přesun do centra důkladněji promyslet. Uvažovat by se mělo o Čajovně Harmonie, kde se pravidelně konají přednášky i hudební vystoupení, ale také nad Horním náměstím, kde se mohou konat venkovní představení. Pro tyto venkovní produkce je však zapotřebí vyžádat si povolení od města. Pokud by se organizátoři obávali špatného počasí, jako tomu bylo v minulém roce, vystoupení se může odehrát v prostorách Slezanky. Ta je zatím poskytována příslušným úřadem také bez poplatku.

K realizaci festivalu je využíváno vícezdrojové financování a jak již bylo řečeno, hlavním přispěvovatelem je Slezská univerzita. Dříve organizátorky žádaly grant od Statutárního města Opava, ale nyní již žádost vyřizuje sama univerzita a pro následnou organizaci festivalu je studentům poskytne. Tato částka se pohybuje okolo 50-60 tisíc Kč. Druhou možností, jak lze získat finance od univerzity, je podat

žádost o mimořádné stipendium. Tato varianta by se měla předem zkonzultovat s vedením univerzity, ať už s rektorem, kvestorem či s vedoucím Ústavu bohemistiky a knihovnictví (ÚBK), aby o ní dotyční věděli a následně ji podpořili (stvrдили svým podpisem). Tímto způsobem se v posledním roce získalo dalších 50 tisíc Kč, které byly rozděleny mezi pět studentek. Po skončení festivalu univerzita nevyžaduje vyúčtování stipendia, žádá si pouze závěrečnou zprávu o průběhu dané aktivity. Tuto možnost by organizátoři měli využívat i v následujících letech. Stejně jako finance z města, tak i poskytnutý příspěvek z agentury DILIA lze čerpat jedině přes univerzitu. K využití těchto finančních prostředků je zapotřebí domluva organizátorů s p. Brendlovou – sekretářkou ÚBK. Postup je následující, nejprve se vystavuje objednávka, která musí projít schválením vedení univerzity, poté se zašle na adresu konkrétní instituce. Dané divadlo či firma na základě objednávky vystaví fakturu, pošle na univerzitu a ta ji zaplatí.

Tuto kapitolu bych chtěla uzavřít slovy Alžběty Novotné, pořadatelky osmého ročníku: „...festival Na cestě samozřejmostí není a každý rok se jedná o dobré vůli a chuti studentek Kulturní dramaturgie podpořit kulturu v Opavě. I letos proběhly mezi námi spekulace o tom, zda festival organizovat, jestli to za to stojí po předaných negativních zkušenostech z minulých ročníků. Negativními zkušenostmi mám na mysli především velmi nízkou diváckou návštěvnost. Navíc zde vyvstávala další otázka, jestli vůbec tento projekt chceme připravovat společně. Jsme uměle vytvořený tým. A v samých začátcích příprav se rozhodně nedalo mluvit o kolektivu nebo harmonické spolupráci. Snad to bylo i tím, že osm organizátorů byly samé ženy s odlišnými představami a schopnostmi. Touha po uznání, že dramaturgickou teorii umíme převést do praxe, byla však silnější. A přestože jsme některé důležité informace získaly od předchozích ročníků a pedagogů, začínaly jsme opět úplně od začátku. Od začátku proto, aby se vytvořil festival, který tu ještě nebyl, festival Na cestě od ztrát k nálezům.“⁴⁹ Věřím, že tato slova dosvědčují pohled mnohých organizátorek. K rozhodnutí pořádat festival je vždy přistupováno s nejistotou, ale za to s jistou dávkou odvahy a touhy po tom, abychom jako organizátorky za sebou (kromě studijních úspěchů) zanechaly hlubší stopu.

⁴⁹ Osobní písemná výpověď Alžběty Novotné, 2014.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci bylo cílem, aby vznikl návod pro pokračovatele tradice v pořádání studentského multižánrového festivalu Na cestě. K tomu účelu jsem zpracovala historii zmíněného festivalu, a to odlišným způsobem, než jak tomu bylo u bakalářské práce Anežky Kološové z roku 2013. Má práce tedy nejen doplňuje čtyři následující ročníky festivalu, ale především přináší nový a ucelenější pohled na vývoj celého festivalu. Zjistila jsem, že studenti nejsou pedagogy o historii festivalu dostatečně informováni, přitom se jedná o zásadní informace pro budoucí organizátory. Studenti by měli respektovat tradici a zároveň se obohacovat ze zkušeností svých předchůdců a předchůdkyň. Svou prací bych chtěla přispět k odkazu festivalu Na cestě, jenž před deseti lety započala Jana Vondálová s pomocí prvních organizátorek.

Stručně jsem pojednala jak o teorii, tak o historii festivalu obecně. Kapitulu s historickým náhledem na festival Na cestě jsem uchopila z pohledu organizátorek, jejich výpověď nejlépe dokládá vývoj jednotlivých ročníků. Zároveň jsem tedy učinila pomyslný sociologický výzkum týkající se vztahů mezi jednotlivými organizátorkami. Dále jsem vycházela z programů, zpravodajů, novinových článků, rozhovorů a dalších dostupných materiálů.

V badatelské práci hodlám pokračovat i nadále, dávám si tedy další cíl, a to zkompletovat archiv festivalu Na cestě jak v tištěné, tak v elektronické podobě. Vše bude uloženo v budově univerzity, získané materiály by mohly být k dispozici v rámci oborové knihovny KDD, která se také rozrůstá. Do budoucna by se měla zpracovat historie projektu 3jsou3, která má za sebou již 8 let existence. Zároveň by přínosné probádat historii souboru „Přeseděla jsem si nohu“, které částečně předcházelo výše zmíněnému projektu. Tedy systematicky zpracovat všechny studentské (i mimoškolní) aktivity a získat například texty všech autorských her od studentů a absolventů KDD.

Nové směřování festivalu si tedy představuji především takové, aby zachovávalo tradici předešlých let. Festival Na cestě se z počátku profiloval jako festival studentské a amatérské tvorby, zval do Opavy soubory, které tomu odpovídaly. Organizátorky jezdily na amatérské přehlídky a tam si vybíraly soubory, které je zaujaly. Následně

se vybíralo i z opavských souborů. Pozvaná divadla přijela do Opavy na celou dobu festivalu a univerzita jim hradila ubytování. Tvůrci si nežádali honorář za odehrané představení, chtěli se především podělit o svou tvorbu s ostatními. Rozborové semináře a později i dílny byly hojně navštěvovány. Zpočátku dokonce fungoval účastnický poplatek pro zúčastněné soubory. Festival si kladl za cíl podporu mladých tvůrců studentských amatérských divadel. Organizátorky zároveň chtěly těmto divadlům poskytnout možnost srovnání a výměny zkušeností s profesionálními tvůrci. Zakladatelky festivalu měly celou koncepci dobře promyšlenou, ale tato tradice se zachovala pouze částečně.

Tyto informace mě vedly k tomu, abych se hlouběji zamyslela nad problematikou návštěvnosti většiny ročníků festivalu. Pokud Opava nezaručuje dostatečný zájem o festival pořádaný studenty s více či méně profesionálním programem, neměl by se festival opět proměnit v útočiště pro začínající divadelníky a zvaním jednotlivých souborů si zvyšovat i počet potenciálních diváků? Tím by se také odůvodnila přítomnost projektu 3jsou3 a následných rozborových seminářů na festivalu Na cestě. Doporučila bych všechny tyto informace ke zvážení, aby budoucí organizátoři věděli, proč a pro koho to všechno vlastně dělají. Je to sice zkušenost k nezaplacení, ale bylo by jistě přínosné, kdyby se festival více uchytil a začal žít plnohodnotným životem. Co se týče zmiňované spolupráce s Malou inventurou, tak organizátorky budoucího jedenáctého ročníku se podílely na hladkém průběhu tohoto festivalu v Praze. Během této své praxe měly možnost shlédnout některá představení a snad jim tedy bude umožněno vyjádřit se k výběru konkrétních divadel, která by na podzim zavítala do Opavy. Tento způsob participace by mohl být vhodným řešením, aby se během příprav festivalu Na cestě udržela dramaturgická linka celkového programu.

Po své vlastní zkušenosti a po dokončení této práce nabízím jednu z možných cest, ve zkratce „festival pořádaný studenty se studenty, pro studenty a hodnocený studenty“. Na závěr si přeji, aby každý z předešlých, současných i budoucích organizátorů prošel mnoho křížovatek, ale nesešel ze své cesty.

Seznam použitých pramenů a literatury

Literatura:

BOUKAL, Petr. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-802-4744-872.

CIKÁNEK, Martin. *Kreativní průmysly: příležitost pro novou ekonomiku*. V Praze: Institut umění, 2009. ISBN 978-80-7008-231-7.

DVOŘÁK, Jan. *Malý slovník managementu divadla: příručka pro organizátory, producenty, manažery, produkční, studenty a adepty studia divadla, kultury a umění*. Praha: Pražská scéna, 2005. Teatrologie. ISBN 80-861-0249-1.

KAISER, Michael M. *Strategické plánování v umění: praktický průvodce*. Praha: Institut umění - Divadelní ústav v Praze, 2009. ISBN 978-80-7008-236-2.

LEDVINOVÁ, Jana a Karel PEŠTA. *Základy fundraisingu: aneb Jak získat peníze na prospěšnou činnost*. Praha: ICN, 1996. ISBN 8023804642.

NEKOLNÝ, Bohumil. *Divadelní systémy a kulturní politika*. Praha: Divadelní ústav, 2006. Box. ISBN 80-700-8197-X.

SIOSTRZONEK, Jiří. *Animace kultury: (polské inspirace)*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Institut tvůrčí fotografie, 2009. ISBN 978-80-7248-492-8.

STEHLÍKOVÁ, Eva. *Antické divadlo*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1105-8.

Diplomové práce:

KOLOŠOVÁ, Anežka. *Produkce festivalu Na cestě*. Opava, 2013. Bakalářská práce. Slezská univerzita v Opavě. Vedoucí práce Mgr. Pavla Bergmannová.

ROŽNOVSKÁ, Stanislava. *Krizový management divadelního festivalu*. Brno, 2012. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Simona Škarabelová, Ph.D.

ROŽNOVSKÁ, Stanislava. *Propagace festivalu Další břehy - zkušenost a budoucnost*. Opava, 2009. Bakalářská práce. Slezská univerzita. Vedoucí práce Mgr. Pavla Bergmannová.

ŠENFELDOVÁ, Barbora. *Bezručova Opava (1958–2009), analýza dramaturgické, marketingové a ekonomické stránky festivalu*. Brno, 2010. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Viktor Pantůček.

Články:

(han). *Vynikající ročník festivalu Na cestě...* Region Opavsko, 15. 11. 2011. Dostupné z: <http://www.regionopavsko.cz/2011/11/15/vynikajici-rocnik-festivalu-na-ceste/>

(mis). *Festival Na cestě... od revoluce k dnešku.* Místní kultura, 7. 11. 2011. Dostupné z: <http://mistnikultura.cz/festival-na-ceste-od-revoluce-k-dnesku>

(red). *Festival Na Cestě letos i s Petrem Vášou.* Hláska, 2014. Dostupné z: http://www.opava-city.cz/sites/default/files/soubory/hlaska_10_2014_kor10.pdf.

(red). *Festival Na cestě letos zavede diváky k osudovým setkáním.* Hláska, 2013. Dostupné z: <http://www.opava-city.cz/assets/zx/radnice/hlaska-2013-10-rijen.pdf>

(red). *Osudové setkání s festivalem Na cestě.* Opavský a hluchínský deník, 19. 10. 2013. Dostupné z: <http://opavsky.denik.cz/kratce/1275724-osudove-setkani-s-festivalem-na-ceste.html>

(red). *První ročník festivalu studentského amatérského divadla.* iOpavsko.cz, 1. 11. 2007. Dostupné z: <http://www.tyatr.cz/clanky/clanek21.html>

(zuk). *Mladí herci na cestě... Den první.* iOpavsko.cz, 9. 11. 2007. Dostupné z: archiv LDO

BŘEZINSKÁ, Silvie. *Začíná festival Na cestě.* Opavský a hluchínský deník, 5. 11. 2012. Dostupné z: http://opavsky.denik.cz/kultura_region/kultura-pozvanka-na-ceste06112012.html

DRTINA, Michal. *Na cestě... od konce k začátkům.* Amatérská scéna, 28. 10. 2012. Dostupné z: <http://www.amaterskascena.cz/clanek/na-ceste-od-konce-k-zacatkum-121028012354.html>

DRTINA, Michal. *V Opavě se rodí tradice Na cestě.* Amatérská scéna, 4. 1. 2011. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=14062>

DOUPOVCOVÁ, Anna. „*I cesta může být cíl*“ – *Divadelní festival Na Cestě.* LitENky (Literární novinky), 2012. Dostupné z: <http://litenky.ff.cuni.cz/clanek.php/id-3130>

DOUPOVCOVÁ, Anna. *Alternativní festival Na Cestě – Revolucí k dnešku.* LitENky, 7. 11. 2011. Dostupné z: <http://litenky.ff.cuni.cz/clanek.php/id-3101>

DUŠEK, Petr. *Začíná studentský festival Na cestě.* Opavský a hluchínský deník, 9. 11. 2011. Dostupné z: http://opavsky.denik.cz/kultura_region/zacina-studentsky-festival-na-ceste20111109.html

KREČMEROVÁ, Gabriela – MASARŽÍKOVÁ, Pavla. *Festival Na cestě... k ženám i mužům.* Noviny Slezské univerzity, prosinec 2009.

KŮS, Martin. *Festival Na cestě: třeba opravdu dojde k osudovým setkáním, říká hlavní organizátorka.* Inoviny.slu.cz, 3. 10. 2013. Dostupné z: <http://inoviny.slu.cz/index.php/studenti/874-festival-na-ceste-treba-opravdu-dojde-k-osudovym-setkanim-rika-hlavni-organizatorka>

KŮS, Martin. *Festival Na cestě přivede do Opavy studentské a amatérské divadlo*. Inoviny.slu.cz, 1. 11. 2012. Dostupné z: <http://inoviny.slu.cz/index.php/studenti/275-festival-na-ceste-privede-do-opavy-studentske-a-amaterske-divadlo>

KŮS, Martin. *Festival Na cestě začal bubenickým rejem v ulicích Opavy*. Inoviny.slu.cz, 23. 10. 2013. Dostupné z: <http://inoviny.slu.cz/index.php/studenti/904-festival-na-ceste-zacal-bubenickym-rejem-v-ulicich-opavy>

KŮS, Martin. *Musíme poradatelkám vyjádřit svůj obdiv, říkají redaktorky festivalového zpravodaje Klára Měsíčková a Martina Bubíková*. Inoviny.slu.cz, 29. 10. 2013. Dostupné z: <http://inoviny.slu.cz/index.php/studenti/909-musime-poradatelkam-slozit-svuj-obdiv-rikaji-redaktorkyfestivaloveho-zpravodaje-klara-mesickova-a-martina-bubikova>

KŮS, Martin. *Program letošního 8. ročníku studentského divadelního festivalu Na cestě je mimořádně pestrý*. Inoviny.slu.cz, 16. 10. 2014. Dostupné z: <http://inoviny.slu.cz/index.php/studenti/1583-festivalovy-program-festivalu-na-ceste-je-letos-mimoradne-pestry>

KŮS, Martin. *První festivalový den Na cestě nabídne Opavanům průvod, divadlo, workshop i hudbu*. Inoviny.slu.cz, 22. 10. 2013. Dostupné z: <http://inoviny.slu.cz/index.php/studenti/904-festival-na-ceste-zacal-bubenickym-rejem-v-ulicich-opavy>

NOVÁKOVÁ, Sylvie. *Festival Na cestě*. Divá báze.cz, 12. 10. 2013. Dostupné z: <http://www.divabaze.cz/novinky/moravskoslezsky/928-festival-na-ceste.html>

PUSTKA, Tomáš. *Festival Na cestě započal stylově*. Opavský a hlučinský deník, 12. 11. 2010. Dostupné z: http://opavsky.denik.cz/kultura_region/festival-na-ceste-zapocal-stylove20101112.html

RICHTER, Luděk: *Na cestě (k ženám i mužům)*. Amatérská scéna 2010, č. 1, s. 33.

SOTOLÁŘOVÁ, Anna. *Festival na cestě se chce přiblížit ženám*. Opavský a hlučinský deník, 10. 11. 2009. Dostupné z: http://opavsky.denik.cz/kultura_region/festival-na-ceste-se-chce-priblizit-zenam-i-muzum.html?reakce=nova

SOTOLÁŘOVÁ, Anna. *Festival Na cestě uvede dnes další představení*. Opavský a hlučinský deník, 13. 11. 2009. Dostupné z: http://opavsky.denik.cz/kultura_region/festival-na-ceste-vede-dalši-predstaveni20091113.html

SOTOLÁŘOVÁ, Anna. *Festival Na cestě zahájila premiéra opavských studentů, přijel i Petr Bezruč*. Opavský a hlučinský deník, 14. 11. 2009. Dostupné z: <http://opavsky.denik.cz/galerie/op-na-ceste1111.html?mm=1738864>

SOTOLÁŘOVÁ, Anna. *Začíná třetí divadelní festival Na cestě*. Opavský a hlučinský deník, 12. 11. 2009. Dostupné z: http://opavsky.denik.cz/kultura_region/zacina-treti-divadelni-festival-na-ceste-20091112.html

ŠINDLEROVÁ, Eva. *Osudová setkání na festivalu Na cestě*. Sokolská 33.cz, 31. 10. 2013. Dostupné z: <http://www.sokolska33.cz/kultura/osudova-setkani-na-festivalu-na-ceste/>

TĚMÍNOVÁ, Markéta. *Festival Na cestě 2011... Revoluci k*. Opavské noviny online, 8. 11. 2011. Dostupné z: <http://www.opavskenoviny.eu/clanky/9452-festival-na-ceste-2011-revoluci-k>

TYLOVÁ, Tereza. *K osudovým setkáním s opavským festivalem Na cestě - den první*. Divá báze.cz, 23. 10. 2013. Dostupné z: <http://www.divabaze.cz/report/81-report/939-k-osudovym-setkanim-s-opavskym-festivalem-na-cest-den-prvni.html>

TYLOVÁ, Tereza. *K osudovým setkáním s opavským festivalem Na cestě - den druhý*. Divá báze.cz, 24. 10. 2013. Dostupné z: <http://www.divabaze.cz/report/81-report/943-k-osudovym-setkanim-s-opavskym-festivalem-na-cest-den-druhy.html>

Webové stránky:

„Transformace“ občanských sdružení na spolky dle nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2013 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/468-transformace-obcanskych-sdruzeni-na-spolky-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku>

Databáze českého amatérského divadla [online]. 2005 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=prehledka>

Historie festivalu Ost-ra-var. *Národní divadlo moravskoslezské: Příspěvková organizace Statutárního města Ostrava* [online]. Ostrava [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.ndm.cz/cz/stranka/573-historie-festivalu-ost-ra-var.html>

Meltingpot [online]. [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.meltingpotforum.com/czech/forum/>

Nová dráma/ New drama festival [online]. Bratislava: Divadelný ústav, 2017 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.novadrama.sk/sk>

Podání do veřejného rejstříku. In: *Veřejný rejstřík a Sběrka listin* [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2015 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/podani>

Osobní výpovědi (z toho písemné budou uloženy v archivu oboru KDD):

Osobní výpověď Jany Vondálové, 2017.

Osobní výpověď Terezy Starostkové, provdané Bartošové, 2017.

Osobní písemná výpověď Alžběty Novotné, 2014.

Osobní písemná výpověď Barbory Kroulíkové, 2017.

Osobní písemná výpověď Kristýny Pleškové, 2015.

Osobní písemná výpověď Lucie Fojtíkové, 2017.

Osobní písemná výpověď Pavly Masaříkové, 2017.

Video:

10. ročník multižánrového festivalu Na cestě. Moravskoslezská regionální televize. 8. 11. 2016 (10:44, TV Polar) Dostupné z: <https://polar.cz/zpravy/opavsko/opava/11000006284/10-rocnik-multizanroveho-festivalu-na-cestě>

Jak si nezlomit vaz, aneb Zlomvaz 2007. Dokument. 4. 4. 2014 (ČT). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10122453137-jak-si-nezlomit-vaz-aneb-zlomvaz-2007/407235100031002>

Studentský festival v Opavě. Události v regionech (Ostrava). 23. 10. 2014 (18:00, ČT1). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10122978233-udalosti-v-regionech-ostava/414231100031023-udalosti-v-regionech>

Vysokoškolský festival Na cestě dává praxi opavským studentům a zážitky divákům. Regionální zprávy Polar, 16. 11. 2011 (Moravskoslezský kraj).

Archivy:

Festival Na cestě – smlouvy a podobné dokumenty.

Loutkové divadlo Střediska volného času Opava – festivalové zpravodaje apod.

Kulturní dramaturgie se zaměřením na divadlo, Ústav bohemistiky a knihovnictví, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Slezská univerzita, Opava.

Seznam příloh

- I. Festivalový program z roku 2007
- II. Festivalový program z roku 2008
- III. Festivalový program z roku 2009
- IV. Festivalový program z roku 2010
- V. Festivalový program z roku 2011
- VI. Festivalový program z roku 2012
- VII. Festivalový program z roku 2013
- VIII. Festivalový program z roku 2014
- IX. Festivalový program z roku 2015
- X. Festivalový program z roku 2016